

CANISTERAPIA A SLOVENSKÉ LEGISLATÍVNE VÁKUUM

CANINETHERAPY AND SLOVAK LEGISLATIVE VACUUM

Veronika Kmetóny Gazdová

Abstrakt: Za posledné desaťročie sa podstatne zvýšil počet spoločenských zvierat chovaných v domácnostiach. Rovnako sa rozšírilo aj využívanie intervencií a aktivít s ich asistenciou. Táto ich vzrastajúca úloha sa však vyvíja neúmerne s ich legislatívnym zakotvením, čím sa v prípade zákonného poňatia tejto činnosti, ako aj s inštitucionálnym či profesijným definovaním v zákonoch vytvára akési vákuum. Kým sa problematika intervencií a aktivít s asistenciou psov (canisterapie) komplexne pokryje legislatívnou úpravou na celoštátnej úrovni, pôjde pravdepodobne o „beh na dlhé trate“. Avšak v prípade zákona o miestnych daniach a odpustení poplatku dane za psa vo všeobecne záväzných nariadeniach obcí a samospráv by v tejto súvislosti mohlo ísť o prechodný medzistupeň pomoci pre majiteľov a majiteľky takýchto psov.

Kľúčové slová: canisterapia, intervencie a aktivity s asistenciou psov, legislatíva, zákon, všeobecne záväzné nariadenia, miestne dane.

Abstract: Over the past decade increased the number of companion animals kept in homes and similarly the using of animal assisted interventions and activities extended. However, increasing role of dogs develops disproportionately with legislative process, which in the case of statutory idea of this activity, as well as institutional or professional defining the law creates a sort of vacuum. It would be probably long way process until the issue of the canine assisted interventions and activities (canistherapy) will be comprehensively covered by the legislation on national level. However, in the case on local law about taxes and fee waiver tax for a dog in a generally binding regulations and municipal governments in this view could be a temporary aid for owners and owner of such dogs.

Key words: caninetherapy, canine assisted interventions and activities, legislation, law, generally binding regulations, local taxes.

ÚVOD

Úloha psa ako domáceho spoločníka sa v poslednej dobe v niektorých prípadoch pretavila od verného puta k profesijnému partnerstvu psa a človeka pri realizácii canisterapie, resp. intervencií a aktivít s ich asistenciou. Šoltésová (2014) upúšťa od pojmu canisterapia a pre túto oblasť používa skôr súhrnné označenie intervencie a aktivity s asistenciou psov, opierajúc sa o *IAHAIO White Paper: The IAHAIO Definitions for Animal Assisted Intervention and Animal Assisted Activity and Guidelines for the Wellness of Animals Involved* z roku 2013. Takéto označenie podľa jej názoru „reálnejšie zodpovedá cieľom a charakteru konkrétnych, v praxi realizovaných intervencií, zároveň je kompatibilný s aktuálnou odbornou terminológiou v danej oblasti v zahraničí, najmä v anglicky hovoriacich krajinách, umožňuje zjednotenie výkladu v teórii, výskume i praxi a predchádza nejasnostiam“ (Šoltésová 2014, s. 42). Táto forma terapie vo všeobecnosti výrazne napomáha zlepšiť kvalitu života klienta prostredníctvom pozitívne pôsobiacich účinkov kontaktu psa s človekom. Cieľom príspevku však nie je jeho striktné vymedzenie pomocou definícií, ale

identifikácia potreby jeho legislatívneho ukotvenia a návrhy prechodných či podporných opatrení, ktoré by majiteľom psov praktizujúcich túto formu zooterapie aspoň z určitého pohľadu uľahčili podmienky pre vykonávanie tejto činnosti, a to napríklad prostredníctvom úpravy, resp. úplného odpustenia dane za psa.

1 LEGISLATÍVNA ÚPRAVA – ALFA A OMEGA ZMIEN

Spoločenské uznanie či legislatívny rámec intervencií a aktivít s asistenciou psov sú dve rozdielne sféry. Avšak v podmienkach Slovenskej republiky spája obe tieto roviny značné poddimenzovanie, kedy absentujúce zákonné či eticko-morálne normy niekedy dokonca bránia aj ich spoločenskému uznaniu. Pri deficite terminologického penza, definícií, postupu realizácie či špecifických charakteristík na psa i samotného človeka a pod. však môžeme konštatovať, že v prípade vypracovania a prijatia komplexného legislatívneho rámca na celoštátnej úrovni, ktorý by „pokryl“ túto sféru pomoci tým, ktorí to skutočne potrebujú, je otázkou nie jedného ani dvoch týždňov, ale dlhého a náročného procesu. Ako však prispieť k tomu, aby sa podmienky výkonu tejto významnej činnosti ak nie zlepšili z praktického hľadiska, tak minimálne uľahčili z pohľadu prostriedkov?

Slovenská legislatíva pojmy ako intervencia a aktivity s asistenciou psov či canisterapia nepozná. Iba jeden zákon v podmienkach Slovenskej republiky sa o tejto forme terapie zmieňuje, a to len okrajovo, kedy *Zákon č. 448/2008 o sociálnych službách*, § 61, ods. 8 o.i. hovorí, že „*ak má poskytovateľ sociálnej služby na to vytvorené podmienky, môže vykonávať za účelom zvýšenia kvality poskytovanej sociálnej služby muzikoterapiu, arteterapiu, hipoterapiu, canisterapiu, biblioterapiu, hydroterapiu, aromaterapiu a činnosťnú terapiu*“. Podľa Šoltésovej (2014) však ani v tomto zákone, ani v inom všeobecne záväznom dokumente nie sú jednoznačne špecifikované podmienky realizácie canisterapie ako služby.

Azda najväčší záber všetkej pozornosti v prípade psov vo všeobecnosti obsiahol doteraz *Predpis č. 282/2002 Z.z.*, ide o zákon, ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov. Tento vymedzuje pojmy ako zvláštny pes, ktorý je používaný súkromnými bezpečnostnými službami podľa osobitného zákona o súkromnej bezpečnosti, používaný horskou službou, používaný pri záchranných prácach pri plnení úloh civilnej ochrany (*Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov*), poľovný, ovčiarsky, vodiaci, používaný počas výcviku alebo súťaže konanej podľa medzinárodného alebo národného skúšobného poriadku. Taktiež zákon definuje aj pojem nebezpečný pes, ktorým je každý pes, ktorý pohrýzol alebo poranil človeka bez toho, aby bol sám napadnutý alebo vyprovokovaný, ak sa nepoužil v nutnej obrane alebo v krajnej núdzi (§ 24 a 25 *Trestného zákona*). Rovnako upravuje podmienky voľného pohybu psa ako pohyb bez vôdzky mimo chovného priestoru alebo zariadenia na chov; za voľný pohyb psa sa nepovažuje pohyb zvláštno psa bez vôdzky mimo chovného priestoru alebo zariadenia na chov, ak je na základe výcviku ovládaný osobou, ktorá ho vedie a iné ustanovenia (*Z. č. 282/2002 Z.z.*).

Ani v tomto zákone, ktorý odlišuje niektoré psy od „väčšiny“, sa neuvádza canisterapeutický pes. Nastáva tu problém, ktorého odrazom môže byť aj napr. zákonná medzera v prípade všeobecne záväzných nariadení obcí a miest viažucich sa na oslobodenie od dane za psa, kedy sú väčšinou majitelia, týmto zákonom zadaných psov, od tejto platby oslobodení, prípadne sa na nich vzťahuje úľava dane za psa v závislosti od tej ktorej obce, príp. mesta. *Zákon č. 582/2004 Z. z. zákon o miestnych daniach* je v tomto prípade tak široko postavený, že rozhodovaciu právomoc v tomto a podobných prípadoch necháva na

strane obcí a miest. V prípade konkrétnej 3. časti zákona o miestnych daniach pri dani za psa, § 22 všeobecne definuje predmet dane, ktorým je pes starší ako 6 mesiacov chovaný fyzickou osobou alebo právnickou osobou a naopak, definuje psy, ktoré nie sú predmetom tejto dane, a to psov chovaných na vedecké účely a výskumné účely, psov umiestnených v útulku zvierat, psov so špeciálnym výcvikom, ktorého vlastní alebo používa občan s ťažkým zdravotným postihnutím. V prípade, že by zákon zadefinoval, resp. pridal k výnimkám, ktoré sa nevzťahujú do predmetu dane aj canisterapeutických psov, spomínanú ustanovenie by sa automaticky preklapilo do miestnych a obecných zákonov.

2 „KARTY“ NA STRANE SAMOSPRÁV

Aj keď *zákon o miestnych daniach* nediferencuje iných psov, ako uvádza § 22, neznamená to, že kým sa neprijme komplexná celoštátna právna úprava, podmienky zostanú konštantné, bez nádeje na ich zlepšenie. V zákone o miestnych daniach sa totiž uvádza, že obec ustanoví svojim všeobecne záväzným nariadením (§ 6 *zákona Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov*) podrobnosti k § 22 až 27, a to najmä sadzbu dane, prípadne rôzne sadzby dane podľa určených kritérií spojených s predmetom dane, splátky dane, lehotu splatnosti splátok dane, spôsoby preukazovania vzniku a zániku daňovej povinnosti, podrobnosti a náležitosti oznamovacej povinnosti, prípadné oslobodenia od dane alebo zníženia dane a spôsob vyberania dane.

Odvíjajúc sa od tohto právneho výkladu môžeme konštatovať a zároveň navrhnúť najmenšiu možnú legislatívnu úpravu, ktorá, aj keď nemôže zmeniť postavenie v súvislosti s intervenciou a aktivitami s asistenciou psov, pomôže tým prinajmenšom znížiť náklady v prípade zníženia dane za takého to psa. Tieto odpustené finančné prostriedky tak môžu byť opätovne použité na starostlivosť či iné výdavky s tým spojené, čo v konečnom dôsledku rovnako, aspoň malým dielom, môže následne prispieť k vyššej kvalite služby pre klienta.

Proces prijatia tejto zmeny na území tej ktorej samosprávy pri tom nie je zložitý, je potrebná ale politická vôľa na úrovni miestneho parlamentu na presadenie takejto zmeny. Obec totiž môže vo veciach územnej samosprávy (miestne dane zahŕňajúc) vydávať nariadenia. Návrh nariadenia, o ktorom má rokovať obecné či mestské zastupiteľstvo, zverejní obec jeho vyvesením na úradnej tabuli v obci najmenej 15 dní pred rokovaním zastupiteľstva o návrhu nariadenia. V prípade úprav dane je to spravidla v druhej polovici kalendárneho roka, keďže zdaňovacie obdobie začína 1. januára. Dňom vyvesenia návrhu nariadenia začína plynúť najmenej desaťdňová lehota, počas ktorej môžu fyzické osoby a právnické osoby podať pripomienku, v našom prípade návrh na odpustenie dane za takého psa.

Tento návrh sa následne prerokuje na úrovni príslušnej komisie a vyhodnotenie takého to návrhu sa musí predložiť poslancom na rokovanie. V prípade zhody 3/5 väčšiny sa zmeny zakomponujú do nového znenia nariadenia, ktoré by platilo v prípade úpravy dane za psa od nového zdaňovacieho obdobia, teda nového kalendárneho roka.

NAMIESTO ZÁVERU

Existuje mnoho milovníkov týchto štvornohých zvierat, čo dokazujú obecné či mestské evidencie³⁴. Časť majiteľov ich považuje, hovorovo povedané za domácich maznáčikov. Ich úloha z pohľadu intervencií a aktivít s ich asistenciou je však v súčasnosti veľmi potrebná a dôležitá. Presadenie legislatívnych náležitostí by v mnohom prispelo tak k zvýšeniu spoločenského uznania tejto oblasti, ako aj k právnemu zakotveniu nevyhnutných pravidiel pre teóriu i prax, ktoré by výrazne prispeli k profesionalizácii tohto odvetvia.

Kým však tento formálne náročný a zdĺhavý proces naberie reálne kontúry, jednou z foriem okamžitej, aj keď „okrajovej“ pomoci majiteľov týchto psov, je zadefinovanie takýchto psov v rámci *zákona 282/2002 Z.z. ako canisterapeutických*, z čoho by plynuli isté úľavy aj vo forme zníženia či odpustenia poplatkov, ale i priamy návrh na zníženie či odpustenie dane za takéhoto psa na úrovni samospráv.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

ŠOLTÉSOVÁ, Denisa, 2014. *Rizikový pojem „canisterapia“*. Prešov: FF PU. ISBN 978-80-555-1119-1. Dostupné z: <http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Soltesova1>

Zákon č. 282/2002 Z. z., ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov.

Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 448/2008 o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.

Autorka:

PhDr. Veronika Kmetóny Gazdová, PhD.

kancelária primátora a prednostu

Mesto Prešov

Hlavná 73, 08001 Prešov

e-mail: veronika.kmetonygazdova@presov.sk

³⁴ Napr. krajské mesto Prešov má vo svojej evidencii počet 3 164 prihlásených psov na jeho území, čím pripadá na každého 27-ho občana jeden pes. Tento počet je však defacto ešte vyšší, keďže existujú prípady dočasného pohybu na území mesta či neprihlásené psy.